

Додаток 2
до наказу від 23.03. 2023 р. № 244

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра терапії і клінічної діагностики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету ветеринарної
медицини
Микола ЦВІЛІХОВСЬКИЙ
Протокол № 11 від 01 травня 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри терапії і
клінічної діагностики
Протокол № 11 від «23» травня 2023 р.

Грушанська Наталія ГРУШАНСЬКА

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант програми
д.вет.н., зав. каф. терапії і клінічної
діагностики
Грушанська Наталія ГРУШАНСЬКА

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ
«Ветеринарні превентивні технології незаразних
хвороб собак і котів»**
(назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 211 – «Ветеринарна медицина»
(назва і шифр спеціальності)

Освітня програма Ветеринарна медицина
(назва)

Факультет ветеринарної медицини
(назва факультету)

Термін навчання: 6 років ОС «Магістр», денна форма

Розробники: доцент кафедри терапії і клінічної діагностики,
к.вет.н., Землянський А.О.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Ветеринарні превентивні технології незаразних хвороб собак і котів

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Галузь знань	21 – «Ветеринарна медицина (шифр і назва)	
Спеціальність	211 – «Ветеринарна медицина (шифр і назва)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>Вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	–	
Форма контролю	Іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	6	–
Семестр	12	–
Лекційні заняття	30 год.	–
Практичні, семінарські заняття	30 год.	–
Лабораторні заняття	–	–
Самостійна робота	60 год.	–
Індивідуальні завдання	–	–
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента	4 год. 4 год.	–

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни.

Основною метою інтегрованої дисципліни «Ветеринарні превентивні технології незаразних хвороб собак і котів» – удосконалення та поглиблення теоретичних знань і практичних навичок із розпізнавання незаразних хвороб собак і котів, вивчення етіології, патогенезу, симптомів, перебігу, прогнозу, організації лікувальних заходів залежно від конкретних умов їх утримання та годівлі.

Унікальність дисципліни полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти навиків клінічного дослідження собак і котів з використанням

загальноклінічних та сучасних інструментальних методів дослідження, удосконалення розпізнавання хвороб незаразної етіології, розробка превентивних заходів щодо недопущення їх виникнення.

Завдання дисципліни:

- поглибити теоретичну підготовку з фізіолого-біохімічних особливостей собак і котів;
- освоїти та оволодіти новітніми методами та методиками клінічних, інструментальних і лабораторних досліджень собак і котів незаразної етіології;
- освоїти та оволодіти методами постановки діагнозу та диференційної діагностики хвороб собак і котів незаразної етіології з дотриманням основ доказової медицини;
- поглибити теоретичні і практичні знання з етіопатогенезу хвороб і терапії собак і котів;
- оволодіти сучасними принципами превентивних заходів за незаразної патології собак і котів;
- отримати навички аналізу, узагальнення матеріалу з вибраної проблеми.
- оволодіти правилами професійної етики і деонтології.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- сучасні методи клінічних, лабораторних, функціональних, інструментальних та інших досліджень собак і котів;
- особливості етіології, патогенезу, а також клінічних ознак найпоширенішої незаразної патології собак і котів;
- сучасні принципи лікування собак і котів та профілактики у них внутрішніх незаразних хвороб.

Студент повинен уміти:

- володіти сучасними методами клініко-лабораторних, функціональних, інструментальних та інших досліджень хворих собак і котів та вміти аналізувати їх результати;
- розпізнавати (діагностувати) внутрішні хвороби собак і котів;
- з урахуванням етіології і патогенезу раціонально застосовувати фармакологічні та інші засоби лікування собак і котів;
- складати план заходів профілактики внутрішніх хвороб собак і котів та організувати його виконання;
- комунікувати з клієнтами, колегами та допоміжним персоналом з професійних питань, як у письмовій, так і усній формі;
- правильно оформляти клінічну документацію з дотриманням послідовності згідно протоколу дослідження тварин.

Набуття компетентностей:

інтегральні компетенції (ІК)

- ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Знання та розуміння предметної галузі та професії.
- ЗК 7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

- ФК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.
- ФК 3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час фахової діяльності.
- ФК 4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.
- ФК 6. Здатність проводити відбір, пакування, фіксування і пересилання проб біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.
- ФК 7. Здатність організувати, проводити і аналізувати лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження.
- ФК 8. Здатність планувати, організувати та реалізовувати заходи з лікування тварин, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби.
- ФК 13. Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології.

Програмні результати навчання

- Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.
- Використовувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних і підприємницьких стратегій.
- Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.
- Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, приймати рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.
- Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.
- Пропонувати та використовувати доцільні інноваційні методи і підходи вирішення проблемних ситуацій професійного походження.
- Володіти спеціалізованими програмними засобами для виконання професійних завдань.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Ветеринарні превентивні технології незаразних хвороб собак і котів»

Змістовий модуль 1

Тема лекційного заняття 1. Кардіореспіраторні синдроми (серцева недостатність, аритмії, епізодична слабкість і колапс), хвороби ендокарду і клапанів.

Тема лекційного заняття 2. Захворювання міокарду (кардіоміопатії, міокардит), хвороби перикарда, системна гіпертонія.

Тема лекційного заняття 3. Захворювання верхніх і нижніх дихальних шляхів.

Тема лекційного заняття 4. Захворювання легень, плеври і середостіння.

Тема лекційного заняття 5. Захворювання травної системи у собак і котів.

Захворювання ротової порожнини, язика, глотки, стравоходу, анорексія, блювота, регургітація.

Тема лекційного заняття 6. Захворювання травної системи у собак і котів.

Гострі і хронічні захворювання шлунку, тонкого і товстого відділу кишечника, поноси.

Тема лекційного заняття 7. Захворювання печінки і жовчних протоків собак і котів.

Тема лекційного заняття 8. Перитоніт, захворювання екзокринної частини підшлункової залози.

Змістовий модуль 2.

Тема лекційного заняття 9. Захворювання нирок і сечовидільної системи у собак і котів. Гостра і хронічна ниркова недостатність.

Тема лекційного заняття 10. Захворювання нирок і сечовидільної системи у собак і котів. Уролітіаз та бактеріальні інфекції сечовивідних шляхів.

Тема лекційного заняття 11. Анемії і геморагічні діатези у собак і котів.

Тема лекційного заняття 12. Захворювання імунної системи у собак і котів, імунопатії.

Тема лекційного заняття 13. Захворювання ендокринної системи у собак і котів.

Тема лекційного заняття 14. Захворювання шкіри у собак і котів.

Тема лекційного заняття 15. Неврологічні захворювання собак і котів.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Кардіореспіраторні синдроми (серцева недостатність, аритмії, епізодична слабкість і колапс), хвороби ендокарду і клапанів.	4	2	2			
Тема 2. Захворювання міокарду (кардіоміопатії, міокардит), хвороби перикарда, системна гіпертонія.	4	2	2			
Тема 3. Захворювання верхніх і нижніх дихальних шляхів	4	2	2			
Тема 4. Захворювання легень, плеври і середостіння.	4	2	2			
Тема 5. Захворювання травної системи у собак і котів. Захворювання ротової порожнини, язика, глотки, стравоходу, анорексія, блювота, регургітація.	4	2	2			
Тема 6. Захворювання травної системи у собак і котів. Гострі і хронічні захворювання шлунку, тонкого і товстого відділу кишечника, поноси.	4	2	2			
Тема 7. Захворювання печінки і жовчних протоків собак і котів.	24	2	2			20
Тема 8. Перитоніт, захворювання екзокринної частини підшлункової залози.	4	2	2			
<i>Модуль 1 Усього годин</i>	52	16	16			20
Змістовий модуль 2						
Тема 9. Захворювання нирок і сечовидільної системи у собак і котів. Гостра і хронічна ниркова недостатність.	4	2	2			
Тема 10. Захворювання нирок і сечовидільної системи у собак і котів. Уролітіаз та бактеріальні інфекції сечовивідних шляхів.	4	2	2			
Тема 11. Анемії і геморагічні діатези у собак і котів.	24	2	2			20
Тема 12. Захворювання імунної системи у собак і котів, імунопатії.	4	2	2			
Тема 13. Захворювання ендокринної системи у собак і котів.	4	2	2			

Тема 14. Захворювання шкіри у собак і котів.	4	2	2			
Тема 15. Неврологічні захворювання собак і котів.	24	2	2			20
<i>Модуль 2 Усього годин</i>	68	14	14			40
<i>Усього за семестр</i>	120	30	30			60

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачені	

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1 (Внутрішні хвороби тварин)		
1	Діагностика захворювань серця у собак і котів. Підходи до лікування собак і котів із серцевою недостатністю, аритміями, епізодичною слабкістю, колапсом, хворобами ендокорду і клапанів.	2
2	Діагностика захворювань серця у собак і котів. Підходи до лікування собак і котів із кардіоміопатіями, міокардитом, хворобами перикарду, системною гіпертонією.	2
3	Діагностика захворювань респіраторної системи у собак і котів. Підходи до лікування тварин із захворюваннями верхніх і нижніх дихальних шляхів.	2
4	Діагностика захворювань респіраторної системи у собак і котів. Підходи до лікування тварин із захворюваннями легень, плеври і середостіння. Серцево-легенева реанімація собак і котів	2
5	Особливості діагностики та лікування собак і котів із захворюваннями травного каналу. Підходи до лікування тварин із захворюваннями ротової порожнини, язика, глотки, стравоходу.	2
6	Особливості діагностики та лікування собак і котів із захворюваннями травного каналу. Підходи до лікування тварин із захворюваннями шлунку, тонкого і товстого відділу кишечника.	2

7	Діагностика захворювань печінки у собак і котів. Підходи до лікування тварин хворих на патологію печінки і жовчних протоків.	2
8	Діагностика захворювань очеревини і підшлункової залози у собак і котів. Підходи до лікування тварин хворих на перитоніт, захворювання екзокринної частини підшлункової залози.	2
9	Методи клініко-лабораторної діагностики захворювань собак і котів з патологією нирок і сечовидільної системи. Підходи до лікування тварин хворих на гостру і хронічну ниркову недостатність.	2
10	Методи клініко-лабораторної діагностики захворювань собак і котів з патологією нирок і сечовидільної системи. Підходи до лікування тварин хворих на уролітіаз та бактеріальні інфекції сечовивідних шляхів.	2
11	Методи клініко-лабораторної діагностики захворювань крові у собак і котів. Оволодіння навиками лікування тварин за різних видів анемії та геморагічних діатезів.	2
12	Методи клініко-лабораторної діагностики захворювань імунної системи у собак і котів. Оволодіння навиками лікування тварин за захворювань імунної системи.	2
13	Методи клініко-лабораторної діагностики захворювань ендокринної системи у собак і котів. Підходи до лікування тварин хворих на ендокринні захворювання.	2
14	Методи клініко-лабораторної діагностики алергічних захворювань шкіри у собак і котів. Підходи до лікування тварин із алергічними захворюваннями шкіри.	2
15	Методи діагностики захворювань нервової системи у собак і котів. Підходи до лікування тварин із неврологічними захворюваннями.	2

Всього 30 год.

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачені	

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня

засвоєння знань студентами.

Контрольні питання

1. Ендокардіоз клапанів у собак. Етіопатогенез, діагностика та терапія.
2. Кардіоміопатії у собак і котів. Види, діагностика та терапія.
3. Серцева недостатність у собак і котів. Діагностика та терапія.
4. Диференційна діагностика пороків серця у дрібних домашніх тварин.
5. Пневмонії у дрібних домашніх тварин. Етіопатогенез, діагностика та терапія.
6. Невідкладна допомога за хвороб органів дихальної системи собак і котів
7. Хвороби ротової порожнини собак і котів. Етіопатогенез, діагностика та терапія
8. Гастрит, ентерит і ентероколіт у собак і котів. Етіопатогенез, діагностика та терапія.
9. Хвороби очеревини собак і котів. Етіопатогенез, діагностика та терапія
10. Гострий гепатит у собак і котів. Етіопатогенез, діагностика та терапія.
11. Панкреатит у собак і котів. Етіопатогенез, діагностика та терапія.
12. Цукровий діабет у собак і котів. Етіопатогенез, діагностика та терапія.
13. Гіперадреноркортицизм у собак і котів. Етіопатогенез, діагностика та терапія.
14. Гіпотиреоз собак. Етіопатогенез, діагностика та терапія.
15. Гостра ниркова недостатність у собак і котів. Етіопатогенез, діагностиката терапія.
16. Хронічна хвороба нирок і хронічна ниркова недостатність у собак і котів. Етіопатогенез, діагностика та терапія.
17. Уролітіаз у собак і котів. Етіопатогенез, діагностика та терапія.
18. Алергічні хвороби шкіри собак і котів. Диференційна діагностика та терапія.
19. Аутоімунні хвороби шкіри собак і котів. Етіопатогенез, діагностика та терапія.
20. Чи показані бронходилататори за обструкції верхніх дихальних шляхів?
21. Чи показані кортикостероїди за обструкції верхніх дихальних шляхів?
22. Чи застосовують В₂-агоністи за обструкції нижніх дихальних шляхів?
23. Чи показані бронходилататори за захворювань паренхіми легень?
24. Чи показані діуретики за контузії легень?
25. За токсичних порушень для припинення судомних випадків чи можна обмежитися специфічною етіотропною терапією, і протисудомні препарати застосовувати?

26. За метаболічних порушень для припинення судомних випадків чи можна обмежитися специфічною етіотропною терапією, і протисудомні препарати застосовувати?
27. Чи відповідають нервові волокна на периферії за пропріоцепцію?
28. Чи відповідають за глибоку больову чутливість нервові волокна розташовані глибоко в спинному мозку?
29. Чи відповідають за рухову активність та поверхневу больову чутливість нервові волокна на периферії?
30. Гідроцефалія це вроджена патологія?
31. Чи може розвиватися асцит внаслідок тампонади серця?
32. Чи може дилатаційна кардіоміопатія спричинити розвиток гострої застійної серцевої недостатності у великих порід собак?
33. Чи можуть хронічні дегенеративні захворювання клапанів серця спричинити розвиток гострої застійної серцевої недостатності у дрібних порід собак?

1. На що може вказувати олігурія (продукція сечі нижче 0,5 мл/кг/год)?

1. гостра ниркова недостатність
2. зневоднення
3. хронічна ниркова недостатність
4. розрив сечового міхура

2. Назвіть основний синдром, який виникає при тяжкому перебігу хвороб нирок і сечових шляхів:

1. Сечовий
2. Набряковий
3. Серцево-судинний
4. Больовий
5. Уремичний

3. Назвіть препарати показані за епілепсії

1. сибазон
2. фенобарбітал
3. гентаміцин
4. натрію хлорид
5. кортизол

4. Поставте у відповідності до шоку об'єм необхідних кристалоїдів для інфузійної терапії.

гіповолемічний шок	вводять котам 60 мл/кг/год, собакам 90 мл/кг/год
шок, що супроводжується травмою голови і контузій легень	вводять 10-20 мл/кг

5. Поставте у відповідності симптоми до типу дихання.

Обструкція верхніх дихальних шляхів	інспіраторне диспное
-------------------------------------	----------------------

Обструкція нижніх дихальних шляхів	експіраторне диспное
Паренхіматозні захворювання легень	ускладнений вдих і видих

6. Вкажіть неврологічні стани, які вимагають термінового втручання.

1. ступор
2. коматозний стан
3. пригнічення
4. розширення зіниць

7. Вкажіть урологічні стани, які вимагають термінового втручання.

1. нездатність до сечовипускання
2. великий болючий сечовий міхур
3. набряки в ділянці повік
4. вилизування своїх геніталій

8. Для диференційної діагностики якого захворювання порівнюють вміст сечовини / креатиніну в пунктаті черевної порожнини з вмістом у сироватці крові.

1. гостра ниркова недостатність
2. хронічна ниркова недостатність
3. уролітіаз
4. розрив сечового міхура

9. Який із вказаних діуретиків є калійзберігаючим?

1. фуросемід
2. торасемід
3. спіронолактон
4. манітол

10. Для яких патологічних станів характерна піурія?

1. пієлонефрит
2. простатит
3. ниркова недостатність
4. закупорка сечовивідних шляхів

11. За яких патологічних станів показана катетеризація сечового міхура?

1. гостра затримка сечі
2. гостра ниркова недостатність
3. гострий простатит
4. пієлонефрит

8. Методи навчання

- словесні (лекційний, пояснення, дискусія, інструктаж, бесіда);
- наочні (ілюстрування, демонстрація, самостійне спостереження);
- практичні (метод справ, лабораторна робота, практична робота).

9. Форми контролю

- поточний (опитування, тестування);
- рубіжний (контрольна робота, реферат, модулі);

- підсумковий (тестування, екзамен письмовий).

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$

12. Методичне забезпечення

- Електрокардіографія: Будова та аналіз електрокардіограми у здорових і хворих тварин. Частина 2: Методичні вказівки / М.І. Цвіліховський, І.Г. Погурський, В.І. Береза та ін. К.: НАУ, 2004. 17 с.
- Лабораторна діагностика функціонального стану печінки: методичні вказівки / Цвіліховський М.І., Грищенко В.А., Грушанська Н.Г., Костенко В.М. К.: «ЦП КОМПРИНТ», 2012. 79 с.
- Патологія нервової системи у собак / Цвіліховський М.І., Січкач В.С., Костенко В.М., Грушанська Н.Г. / Методичні вказівки. К.: Видавничий центр НАУ, 2009. 38 с.
- Терапевтична техніка у собак і котів : методичні вказівки для студентів спеціальності «Ветеринарна медицина» ОКР «Магістр» / уклад. Н. І. Бойко [та ін.]. К.: 2014. 48 с.
- Ультразвукова діагностика хвороб нирок у дрібних домашніх тварин : методичні вказівки для підготовки фахівців ОКР «Магістр» за спеціальністю 8.11010101 – Ветеринарна медицина (за видами) / уклад. В. О. Бондар [та ін.]. -К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2013. 47 с.
- Цифрова рентгенологія методи отримання зображення і переваги перед традиційними технологіями / Цвіліховський М.І., Бондар В.О., Костенко В.М., Січкач В.С., Якимчук О.М., Шестопапка Р.І. /

13. Рекомендована література

– основна:

1. Внутрішні незаразні хвороби тварин: навчальний посібник / [М. І. Цвіліховський В.І. Береза, В.С. Січкара та ін.] ; ред. М. І. Цвіліховський. - 3-е вид., перероб. і доп. – К. : Аграрна освіта, 2014. 614 с.
2. Внутрішні хвороби тварин / [В.І. Левченко, В.В. Влізло, І.П. Кондрахін та ін.]; за ред. В.І. Левченка – Біла Церква, 2012. Ч.1. 528 с.
3. Внутрішні хвороби тварин / [В.І. Левченко, І.П. Кондрахін, В.В. Влізло та ін.]; за ред. В.І. Левченка – Біла Церква, 2015. Ч.2. 610 с.
4. Ветеринарна біохімія: навчальний посібник для підготовки студентів вищих навчальних закладів / Томчук В.А., Грищенко В.А., Цвіліховський В.І. – К.: ЦП «Компринт», 2017. 568 с.

Додаткова література:

1. Baillie S, Warman S, Rhind S. A Guide to Assessment Methods in Veterinary Medicine. 2nd Edition, September 2014.
2. Booth NJ, Brennan, M., Baillie, S. Wapenaar, W. Peer-Assisted Learning; a Sustainable Programme for Teaching Canine Castration, presented at 4 th Veterinary Education Symposium, 2013, Dublin. 150 p.
3. Harden R, Laidlaw J. Essential Skills for a Medical Teacher, an Introduction to Teaching and Learning in Medicine. Edinburgh: Elsevier, 2012.
4. Ветеринарна клінічна біохімія / [В.І. Левченко, В.В. Влізло, І.П. Кондрахін та ін.]; за ред. В.І. Левченка і В.Л. Галяса. – Біла Церква, 2002. 400 с.
5. Hill LN, Smeak DD, Lord LK. Frequency of Use and Proficiency in Performance of Surgical Skills Expected of Entry-Level Veterinarians by General Practitioners. Journal of the American Veterinary Medical Association, 240(11): 1354, 2012.
6. Kneebone RL, Baillie S. Contextualized Simulation and Procedural Skills: A View from Medical Education. Journal of Veterinary Medical Education, 35: 595-598, 2008.
7. Kneebone RL, Nestel D, Wetzel C, Black S, Jacklin R, Aggarwal R, Yadollahi F, Wolfe J, Vincent C, Darzi A. The Human Face of Simulation: Patient-Focused Simulation Training. Academic Medicine, 81: 919-924, 2006.
8. Khan KZ, Gaunt K, Ramachandran S, Pushkar P. The Objective Structured Clinical Examination (OSCE): AMEE Guide No. 81. Part II: Organisation & Administration. Medical Teacher, 35(9): e1447-1463, 2013.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/nd/> – Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України
2. <http://www.nbuu.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
3. <http://dspace.nubip.edu.ua:8080/jspui/> – Електронна бібліотека НУБіП України
4. Ветеринарна медицина, розділ (ветеринарна паразитологія):

<http://www.twirpx.com/files/medicine/veterinary/parasite/>

5. European Association of Establishments for Veterinary Education (EAEVE). List of Recommended Essential Competences at Graduation “Day-One Skills”

http://www.eave.org/fileadmin/downloads/sop/SOP_Annex4to8_Hanover09.pdf, Accessed 20.02.2015.